

TÜRK EĞİTİM-SEN
A K A D E M İ

2022 MEB
UZMAN VE
BAŞÖĞRETMENLİK
SINAVLARINA
HAZIRLIK

MODÜL 5

KAPSAYICI EĞİTİM

MODÜL 5 – KAPSAYICI EĞİTİM

1 Her bir öğrencinin kendi öğrenme ve gelişim özellikleri, ilgi ve gereksinimleri doğrultusunda eğitime erişimini, eğitim ortamlarına katılımını, bu doğrultuda onlarla ilgili profesyonellerin desteklenmesine yönelik süreçleri gerektiren bir anlayıştır şeklinde tanımlanan eğitim anlayışı nedir?

Kapsayıcı eğitim

2 Kapsayıcı eğitimin faydası nedir?

Kapsayıcı eğitim uygulamaları, aynı ortamda eğitimine devam eden hem gelişimsel yetersizliği olan çocuklar hem de tipik gelişim gösteren akranlarının gelişimlerini desteklemekte; akran etkileşim ortamına katkı sağlayarak çocukların öğrenme süreçlerini yönlendirmeye yardımcı olmaktadır.

3 Ülkemizde kapsayıcı eğitimin (inclusive education/inclusion) karşılığı olarak kaynaştırma (integration) ve bütünleştirme (mainstreaming) ifadeleri de kullanılmaktadır. Ancak bu kavramların birbirinden farklılıkları bulunmaktadır (Şekil 2). Kapsayıcı eğitim ve kaynaştırma bütünleştirme kavramlarını karşılaştırınız.

Kaynaştırma/Bütünleştirme (<i>Integration/Mainstreaming</i>)	Kapsayıcı Eğitim (<i>Inclusive Education</i>)
Özel gereksinimli çocuklara odaklıdır.	Tüm çocukların özelliklerini dikkate alarak eğitimde eşit erişime yöneliktir.
Çocukların eğitim ortamına hazır olmasını gerektirir.	Eğitim ortamlarının çocukların özelliklerine göre yapısal ve işlevsel olarak düzenlenmesi söz konusudur.
Genel eğitim ortamlarında çocukların yarı zamanlı ya da tam zamanlı şekilde bulunmasını içerir.	Tüm çocukların gelişimsel özellikleri ve gereksinimlerine göre öğretimsel uyarlamalar yapılarak eğitim ortamlarına erişim ve katılımlarını içerir.
Çocukların “bireysel farklılıkları” ön plandadır ve çoğu zaman bu durum sorun ya da ayırıcı özellik olarak görülür.	“Çeşitlilik” esastır ve bireysel farklılıklar olağan karşılanarak ayırıcı özellik şeklinde vurgulanmaz.
Ayrıştırılan çocukların bütünleştirilmesine yönelik destek sunulur.	Tüm çocukların okula aidiyeti, katılımı için gerekli tedbirler alınır.

4 Kapsayıcı eğitim hangi temellere dayanır?

Çeşitlilik

Katılım

Aidiyet

Adalet

5 Yaş, etnik köken, ırk, cinsiyet, engellilik, sosyoekonomik düzey, dil, din, coğrafi konum gibi özelliklerin farklılıklarının doğasını değerlendirmeden ve yargılamadan olduğu gibi kabul etmeyi ve sosyal dışlamayı ortadan kaldırmayı ifade eden kavram nedir?

Çeşitlilik

6 Tüm çocukların aynı eğitim ortamında bulunmasının yanı sıra, kendi gereksinimlerine ve ilgilerine göre çeşitli uyarlamalara da yer verilerek öğrenme süreçlerine katılımını ifade etmektedir.

Katılım

7 Nasıl bir okulda öğrenci kendisini okula ait hisseder açıklayınız.

Kapsayıcı bir okulda tüm üyelerinin hak ve sorumluluklara sahip olduğu, okulda sağlanan eğitimden tüm öğrencilerin benzer şekilde yararlanma fırsatına sahip olduğu, adaleti temel alan bir ortamda öğrenci kendini okuluna ait hisseder.

8 Kapsayıcı eğitime yönelik ulusal yasal düzenlemeler nelerdir?

Yasalar	Maddeler
222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu (1961)	Madde 12. "Mecburi ilköğrenim çağında buldukları hâlde zihnen, bedenen, ruhen ve sosyal bakımdan engelli olan çocukların eğitim ve öğretim görmeleri sağlanır." Madde 46. "Her çocuk mecburi ilköğrenim çağına girdiği yılın başında (...) ilköğretim okuluna kayıt ve kabul edilir. Her veli yahut vasi veya aile başkanı, çocuğunu zamanında okula yazdırmakla yükümlüdür."
1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu (1973)	Madde 4. "Eğitim kurumları dil, din, ırk, cinsiyet, engellilik ve din ayrımı gözetmeksizin herkese açıktır. Eğitimde hiçbir kişiye aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz." Madde 8. "Eğitimde kadın, erkek herkese fırsat ve imkân eşitliği sağlanır."
573 Sayılı KHK (1997)	Madde 4. "Özel eğitim gerektiren bireylerin eğitsel performansları dikkate alınarak, amaç, muhteva ve öğretim süreçlerinde uyarlamalar yapılarak diğer bireylerle birlikte eğitilmelerine öncelik verilir." Madde 7. "Tanısı konulmuş özel eğitim gerektiren çocuklar için okul öncesi eğitim zorunludur. Bu eğitim özel eğitim okulları ve diğer okul öncesi eğitim kurumlarında verilir."
5378 Sayılı Engelliler Hakkında Kanun (2005)	Madde 15. "Hiçbir gerekçeyle engellilerin eğitim alması engellenemez. Engelli çocuklara, gençlere ve yetişkinlere, özel durumları ve farklılıkları dikkate alınarak, bütünleştirilmiş ortamlarda ve engelli olmayanlarla eşit eğitim imkânı sağlanır."
6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (2013)	Madde 66. "Refakatsiz çocuklarla ilgili tüm işlemlerde çocuğun yüksek yararının gözetilmesi esastır."
6883 Karar Sayılı Geçici Koruma Yönetmeliği (2014)	Madde 28. "54-66 aylık çocuklar öncelikli olmak üzere okul öncesi eğitim çağındaki 36-66 aylık çocuklara okul öncesi eğitim hizmeti verilebilir."

Tablo 1

Arama Motoru İpuçları:

Akademik Amaçlı Kullanılabilecek Arama Motorları ve Portalları

Nitel ve Nicel Araştırmalar Arasındaki Farklar (Kaynak: Frankel ve Devers (2000))

Durum Çalışmasının Özellikleri

Fenomenolojik Araştırmaların Özellikleri

Farklı Nitel Araştırmaların Karşılaştırılması

9 Tüm çocukların ücretsiz ve zorunlu eğitime erişimi, ayrımcılığın ortadan

kaldırılması, kaliteli eğitimin müfredat ve öğretim uygulamalarında yer alması ilkelerini

içeren yaklaşım nedir?

Hak temelli yaklaşım

10 Kapsayıcı sınıftaki sosyal ekolojik özellikler nelerdir?

Akran etkileşimi

Yetişkin-çocuk etkileşimi

Materyaller ve ortamla etkileşim

Sosyal ilişkiler

Aidiyet

11 Kapsayıcı okullarda tüm personel nasıl davranmalıdır?

■ **Çocukların/öğrencilerin okula geldikleri andan itibaren tüm personel tarafından**

selamlaşılması ve güler yüzle karşılanması gerekir.

■ **Çocuklara/öğrencilere destek olabilecek personele onların özel ihtiyaçları (ilaç, alternatif destek vb.) hakkında bilgi verilmesi gerekir.**

■ **Çocukların/öğrencilerin yapabildikleri temelinde okuldaki tüm personel tarafından desteklenmesi kapsayıcı kültürü oluşturan en temel adımdır.**

12 Kapsayıcı eğitimin önemi nedir?

- Farklı gelişim özelliklerine ve öğrenme gereksinimlerine sahip çocukların öğrenme ortamlarında bir arada bulunmalarını, başkalarına saygı göstermelerini ve toplumun değerli bir bireyi olmalarını sağlar.
- Çocukların güçlü yanlarını öne çıkarır.
- Ayrıştırmacı eğitim ortamlarının doğurabileceği ayrımcı yaklaşımların önüne geçer.
- Çocuklar arasındaki farklılıkları gözetmeksizin, okula gelen tüm çocuklara yarar sağlamayı amaçlar.
- Tüm çocukların gelişimini ve akademik başarısının yükselmesini destekler.
- Çocukların aile dışındaki ortamlarda sosyal ilişkilerinin ve etkileşimlerinin gelişmesini sağlar.
- Sivil katılım, istihdam ve toplum hayatını kapsayıcı hâle getirir.
- Tüm çocukların toplumsal yaşama katılımını sağlar.
- Tüm çocukların öğretmenleri, ebeveyni ve akranları tarafından desteklenmesini sağlar.

13 Kapsayıcı eğitimin ilkeleri nelerdir?

- Her insanın yaşamına eşit derecede önem verme
- Herkesin aidiyet hissetmesine destek olma
- Çocukların öğrenme ve öğretime katılımlarını sağlama
- Dışlanmayı, ayrımcılığı ve öğrenmeye katılıma engel olan durumları azaltma
- Çeşitliliği ve herkese eşit derecede saygıyı teşvik etmek için kültürler, politikalar ve uygulamalar geliştirme
- Öğretim süreçlerinden geniş ölçüde faydalanmak için kapsayıcı uygulamadan yararlanma
- Çocukların yerel tabanlı, yüksek kalitede eğitim alma hakkını kabul etme,
- Çocuklarla birlikte, çalışanlar ve aileler için de okulları geliştirme,
- Olumlu okul ortamı oluşturmanın değerini öne çıkarma,
- Okullar ile okulların değerleri ve buldukları yakın çevre arasındaki olumlu ilişkileri teşvik etme

14 Kapsayıcı sınıflarda fiziksel ekolojik özellikler nelerdir?**Materyaller/araçlar****Etkinlik ortamı****Görseller ve çizelgeler****Sınıftaki yetişkin-çocuk oranı****15** Öğrencilerinin fiziksel ortamın ve materyallerin tamamına erişebildiği; öğrencilerin okulun aynı ortamlarında birlikte öğrenip eğlenebildiği, okulun tüm personeli tarafından kabullenilip desteklendiği ortamlara ne denir?**Kapsayıcı okullar****16** Kapsayıcı okullarda öne çıkan özellikler nelerdir?**Liderlik****Bireysel farklılıklar****Okul kültürü****Farklılaştırılmış öğretim****İlkeler****17** Kapsayıcı eğitim ortamının erişilebilirliğini artırmak için neler yapılabilir?

Öğrenme için evrensel tasarım ilkelerine göre düzenlenen bir öğrenme ortamında öğretmen çoklu sunum yolları sağlayarak, çoklu meşgul olma yolları sağlayarak ve çoklu ifade etme yöntemleri kullanarak tüm öğrencilerinin erişimini artırabilir.

Çoklu ifade etme yolları sağlamak, öğrencilere sözlü, yazılı, resmederek, çizim yaparak, bilgisayar ya da diğer dijital araçları kullanarak kendilerini ifade etmelerine olanak sağlamaktır.

18 Kapsayıcı eğitim ortamında katılımın sağlanması için neler yapılabilir?

Öğrenme içeriğinde, sürecinde ve sonucunda yapılabilecek değişiklikler ve uyarlamalarla ile mümkün olabilir.

Çocukların gereksinimleri doğrultusunda yapılabilecek uyarlamalar ile katılımları desteklenebilir.

19. Geleneksel sınıflar ve öğretimin uyarlandığı sınıfları karşılaştırınız.

Geleneksel Sınıflar	Öğretimin Uyarlandığı Sınıflar
Öğretim öğretmen merkezlidir.	Öğretim öğrenci merkezlidir.
Öğretim genel olarak büyük grup etkinlikleri şeklinde yapılır.	Farklı gruplama formatları (büyük grup, küçük grup, akran eşleme) vardır.
Gruplar oluşturulurken sabit ve öğretmen yönlendirmeli olarak düşük, orta, yüksek başarılarının grupları şeklinde yapılır.	Öğrencilerin öğrenme gereksinimlerine ve ilgilerine göre gruplamalar yapılır.
Öğretmen daha çok orta seviyedeki öğrencilere göre öğretim yapar.	Öğretmen sınıfındaki herkesin özelliklerini dikkate alarak öğretim yapmaya çalışır.
Öğretim tek bir şekilde (ders anlatımı yoluyla) sağlanır.	Öğretim birden fazla yolla sağlanır.
Öğretim görevleri, sınıf düzeyindeki standartlarla uyumludur.	Sınıf düzeyindeki standartlarla uyum sağlarken, öğretim görevleri öğrencilerin ihtiyaçlarına ve farklılıklarına hitap edecek şekilde tasarlanmıştır.
Öğretmen bilgiyi sunmak için tek bir kaynağa güvenir.	Öğretmen bilgileri sunmak için çeşitli materyaller (örneğin, birden fazla sınıf düzeyinden ders kitapları, bilgisayar yazılımı) kullanır.
Öğretmen tüm öğrencilere aynı ödevi verir.	Öğretmen birkaç ödev seçeneği sunar.

Bu farklılıkları Taneri (2019), Tomlinson (1999)'dan uyarlayarak Şekil 3'te yer alan şekilde ifade etmiştir. Şekil 3. Geleneksel sınıflar ve öğretimin uyarlandığı sınıflar

20. Motivasyon düşüklüğü öğrenciler için öğrenme süreçlerinde neler yapılabilir?

- Ders heyecanlı hâle getirilebilir.
- Sınıf belli öğretimsel hedeflerde çekici hâle getirilebilir.
- Rutinlerin dışında, etkinliklere öğrenciler tarafından beklenmedik özellikler taşıyan bazı içerikler eklenebilir.
- Öğrencileri duygusal olarak dâhil etmeye yönelik çaba gösterilebilir.
- Mümkün olduğunda öğrencilerin seçimlerine, etkinlikler içerisinde tercihlerini kullanmasına yönelik özellikler derslere eklenebilir.
- Sınıf bazen şaşırtılabilir.
- Okul dışı öğrenme ortamları olabildiğince öğrenme süreçlerine dâhil edilebilir.

21. Öğrencinin belirli bir süre içinde tamamlayacağı işi yazılı olarak belirleyen öğretmen ve öğrenci arasında yapılan bir anlaşmadır. Bu durum, öğretmenlerin müfredatı öğrencinin hazır bulunuşluk düzeyine veya öğrenme profiline göre farklılaştırmasına olanak tanır.

Yukarıda anlatılan anlaşma durumuna ne denir?

Öğrenme sözleşmesi

22. Kapsayıcı eğitimin paydaşları kimlerdir?

Öğretmenler

Aileler

Okul yöneticileri

Sivil toplum kuruluşları

23. Kapsayıcı eğitim ortamlarında öğrenme süreçlerine ilişkin ne gibi düzenlemeler yapılabilir?

Öğrenme süreçlerine yönelik olarak sunum şekli, öğrencilerin tepkileri, öğrenme, görev tamamlama veya test etme için ayrılan ve izin verilen süre, destek düzeyi, katılım derecesi ve müfredat düzeyinde uyarlamalar yapılabilir.

24. Her öğrencinin gelişim ve öğrenme özelliklerine göre ortaya koyduğu performansını ölçmeye, yeterliklerini geliştirmeye ve veri elde etmeye yönelik değerlendirme ne denir?

Kapsayıcı değerlendirme

25. Okul-aile iş birliğinin önündeki engeller nelerdir?

Eğitici/Öğretmen kaynaklı

Aile kaynaklı

İş birliği eksikliği

27. Dezavantajlı öğrenciler ne şekilde gruplanmıştır?

■ Erişim sınırlıkları (mülteciler, coğrafi dağılım)

■ Dil bariyeri (mülteci ve göçmenler, anadili farklı çocuklar)

■ Düzey çeşitliliği (hazır bulunuşluk, okul öncesi eğitimde okullaşma)

■ Öğrenme kayıpları (mevsimlik tarım işçiliği, mücbir sebepler)

■ Sosyal duygusal gelişim sınırlıkları (mülteciler-dönemsel farklılıklar)

■ Fiziki sınırlıklar (özel eğitim gereksinimi olan bireyler)

26. Mülteci grupların eğitiminde yaşanan sorunların başlıcaları nelerdir?

■ Psikososyal (travmalar)

■ Uyum (farklı kültür)

■ Dil ve iletişim (farklı dil)

■ Sistemsel (farklı eğitim sistemi)

■ Ailevi (kayıplar, yoksulluk...)

27. Dezavantajlı öğrenciler ne şekilde gruplanmıştır?

■ Erişim sınırlıkları (mülteciler, coğrafi dağılım)

■ Dil bariyeri (mülteci ve göçmenler, anadili farklı çocuklar)

■ Düzey çeşitliliği (hazır bulunuşluk, okul öncesi eğitimde okullaşma)

■ Öğrenme kayıpları (mevsimlik tarım işçiliği, mücbir sebepler)

■ Sosyal duygusal gelişim sınırlıkları (mülteciler-dönemsel farklılıklar)

■ Fiziki sınırlıklar (özel eğitim gereksinimi olan bireyler)

28. Kültürler Arası İletişim ve Etkileşimin sağlanması için neler yapılabilir?

■ Her bir öğrenciyle iletişimde kapsayıcılığa uygun sözlü ve sözsüz iletişim yolları

kullanma

■ Öğrencilerin, öğrenme görevlerini iş birliği/dayanışma/yardımlaşma içinde yapmalarını sağlama

■ Etkinliğin gerekli yerlerinde, kazanımla bağlantılı olarak öğrencilerin duygu/düşünce/bilgi veya becerilerini kültürel birikimleriyle (aile, referans çevre, vb.) ilişki kurarak paylaşmalarını sağlama

■ Kapsayıcı iletişim kanalları (saygı, hoşgörü, etkin dinleme vb.) kullanmalarını sağlama

■ Öğrencileri, kendisinden farklı kültürden olan insanları tanımaya istekli olmaları

noktasında, kazanım doğrultusunda teşvik etme

■ Öğrencilerin empati, sosyal eşitlik, saygı, adalet gibi konular üzerinde düşünmelerini

sağlayacak dersin kazanımıyla ilişkili ortamlar sunma

29. Türkçe Sözlük'te, önceden verilmiş yargı biçiminde tanımlanmıştır. Farklı gruplar veya

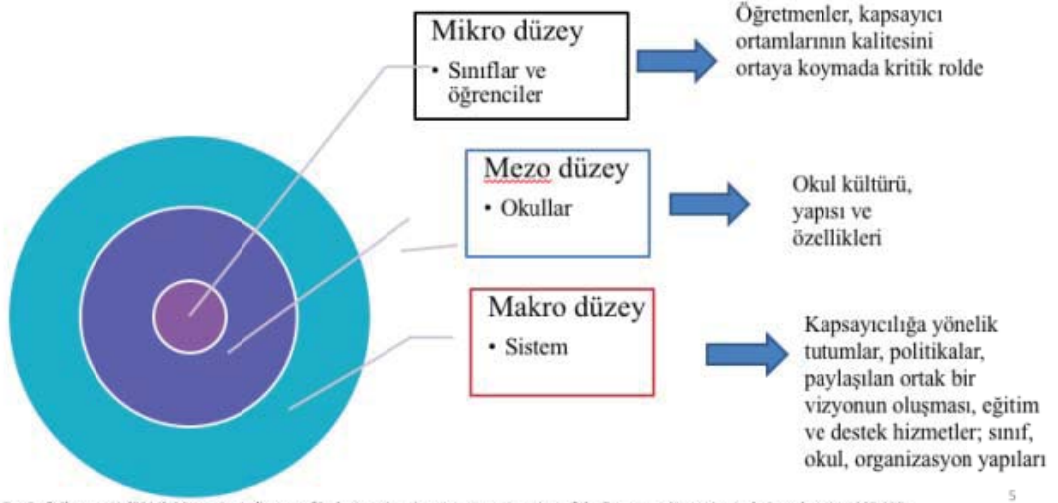
kişiler arasında sosyal farklılaşmaya veya sosyal uzaklaşmayı körükleyecek tutumlara sebep

oluyorsa ön yargı olumsuz bir nitelik kazanır.

Yukarıda anlatılan kavram nedir?

Ön yargı

30 Kapsayıcı eğitimin kalite paydaşları nelerdir?

Lozman, T., Forlin, C., & Sharma, U. (2014). Measuring indicators of inclusive education: A systematic review of the literature. *Measuring inclusive education*, 165-188.

Şekil 6. Kapsayıcı eğitimin kalite paydaşları

31 Öğrenme içeriğinin uyarlanması farklı yollarla yapılabilir. Öğrenme içeriğinin miktarı, zorluğu değiştirilerek, alternatif hedefler konularak ve öğrencilerin ilgileri dikkate alınarak gerçekleştirilebilir (Tomlinson, 2001) Bahsedilen bu değişiklikler nelerdir?

■ Boyut/miktar

■ Zorluk

■ Alternatif hedefler

■ Öğrencilerin ilgileri

■ Bir seferde tamamlanacak çalışma sayfası sayısını azaltabilir ya da artırabilirsiniz.

■ Çalışma sayfasında yer alan soruların sayısını öğrencinin performansına göre azaltabilir ya da artırabilirsiniz.

■ Boyanması gereken bölümden bir kısmının boyanmasını isteyebilirsiniz, yapılacak

işlemlerden bir kısmını yapmasını bekleyebilirsiniz.

■ Beden eğitimi dersinde oynanan parkurlu bir grup oyunu varsa bir (ya da birden çok)

kısmını tamamlamasını isteyebilirsiniz.

■ Türkçe dersinde okunması gereken bir okuma materyalinin bir (ya da birden çok)

bölümünü okumasını isteyebilirsiniz.

■ Matematik dersinde çözmesi gereken problemlerin sayısını performansına göre

azaltabilir ya da artırabilirsiniz.

■ Öğrenmesi gereken bir şarkının bir kısmını söylemesine isteyebilirsiniz.

■ Tarih dersinde anlatılan olayların bir kısmını özetlenmesini ya da birden çok olay örgüsünü ilişkilendirerek anlatmasını isteyebilirsiniz.

■ Kısmen tamamlanmış ders notları verebilirsiniz.

■ Çok aşamalı etkinliklerin nasıl yapılacağını aşama aşama görselleri ile anlatıp yönergeleri ard arda sunabilirsiniz.

■ Akranlarından göreceli olarak hızlı öğrenen ve sınıf seviyesinin üstünde yer alan öğrenciler için aynı içerikleri daha karmaşık hâle getirebilirsiniz.

■ Türkçe dersinde aynı etkinlikle bağlantılı olarak bir öğrenciden kelimenin tanımını

yazmasını isterken, diğerinden kelimeyi tanımıyla eşleştirmesini veya kelimeyi sözlü

olarak tanımlamasını isteyebilirsiniz.

■ Matematik dersinde aynı etkinlikle bağlantılı olarak öğrencilerin bir kısmının verilen

geometrik şekil üzerinde çevresini hesaplamasını, diğerlerinin alanını hesaplamasını

isteyebilirsiniz.

■ Web 2.0 araçları kullanarak çeşitlendirilmiş amaçları öğrencilerinizin gereksinimleri

doğrultusunda onlarla paylaşabilirsiniz.

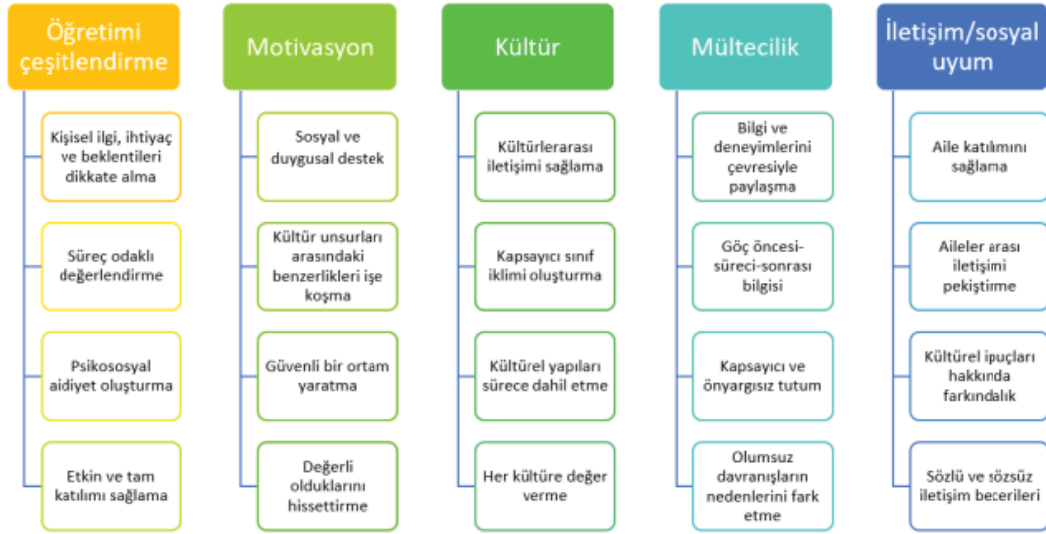
32. Kapsayıcı eğitim alanında yapılan uygulamalar üç farklı yaklaşımın izlerini taşımaktadır. Bu yaklaşımların genel özellikleri nelerdir?

Tablo 2. Kapsayıcı pedagoji

Çok Kültürlü Eğitim	Kültürler Arası Eğitim	Kültürel Değerlere Duyarlı Eğitim
Etnik merkezden uzak, farklılıklara saygı gösteren anlayış	Farklı kültürleri anlamaya çalışan ve saygı duyan bir anlayış	Sosyal entegrasyon kapsamında, bütünleşme bilincine dayalı bir anlayış
Yasal haklar ile tüm bireyler eşit haklar ile sunulan eğitim	Herkesin eğitimi amacıyla farklılıklara odaklanmadan sunulan eğitim	Bireyin kültürel değerlerini, düşünce ve deneyimlerini sürece dâhil ederek üst düzey beceri geliştirme amaçlı sunulan eğitim
Farklı kültürde yaşam becerisi kazanmaya odaklanır.	Evrensel değerleri aktarmaya odaklanır.	Farklılıklardan yararlanarak sosyal ve akademik beceri geliştirmeye odaklanır.

Bilgi, Beceri, Tutum ve Değerler

Hangi yaklaşım benimsenirse benimsensin genel olarak değerlendirildiğinde öğrenimi çeşitlendirme, motivasyon, kültür, mültecilik ve iletişim/sosyal uyum başlıklarının eğitim ortamlarında dikkate alınması önem arz etmektedir (Şekil 7).

Şekil 7. Kapsayıcı eğitimde bilgi, beceri, tutum ve değerler

33 Bir kişiye ya da bir gruba benzer durum ve koşullardaki diğer kişilerden farklı ve eşit olmayan bir muamele yapılması şeklinde tanımlanan kavram nedir?

Ayrımcılık

34 Bir kişi veya bir grubun farklılıkları nedeniyle, açık bir biçimde eşit olmayan bir muamele görmesine ne denir?

Doğrudan ayrımcılık

35 Fark edilmesi güç olan, genelde imalar veya dolaylı ifadeler ile

ortaya çıkan ayrımcılık şekline ne denir?

Dolaylı ayrımcılık

36 Toplumda ayrımcılığa uğrayan ve bu sebeble birtakım haklara erişemeyen ya da kısıtlı erişen grupların lehine geliştirilen politika, strateji, yöntem ve uygulamaların bütüne ne denir?

Pozitif ayrımcılık

37 Ayrımcılığın türleri nelerdir?

Etnik köken ayrımcılığı

Dini inanç ayrımcılığı

Cinsiyet ayrımcılığı

Sosyo-ekonomik düzey ayrımcılığı

Engellilik veya özel gereksinimler

38 Irk, renk, soy ya da ulusal veya etnik kökene dayalı her türlü ayrımcılığa ne denir?

Etnik köken ayrımcılığı

39 Toplumsal yaşamın herhangi bir alanında bireylerin inançlarından dolayı dışlanması veya engellenmesine ne denir?

Dini inanç ayrımcılığı

40 Toplumsal yaşamda kişilerin cinsiyetlerinden dolayı dışlanması ya da engellenmesine ne denir?

Cinsiyet ayrımcılığı

41 Kişinin toplumsal yaşamda sosyo-ekonomik düzeyinden dolayı diğerlerinden farklı muamele görmesini ifade eden ayrımcılığa ne denir?

Sosyo-ekonomik düzey ayrımcılığı

42 Bireylerin genetik birtakım problemler ya da hayatlarının belirli bir dönemindeki hastalık veya kaza sonucunda bedensel veya zihinsel olarak ortaya çıkan özel durumlarından dolayı ayrımcılığa maruz kalma durumuna ne denir?

Engellilik veya özel gereksinimler yüzünden ayrımcılığa uğrama

43 Eğitim kurumlarında öğretmenler, okul yöneticileri, aileler ve öğrenciler, birçok durumda farkında olmadan, algıları, ön yargıları ve kalıp yargıları çerçevesinde öğrencilere farklı davranabilmektedir. Okul ortamlarında öğretmenlerin ayrımcı davranışlar gösterdiği durumlar nelerdir?

■Potansiyellerini dikkate almadan bazı öğrencilerden diğerlerine göre daha düşük beklenti içinde olmak,

■Öğrenciyi ticari bir kaynak gibi görmek; ailelerinin sosyo-ekonomik düzeylerine göre davranmak,

■Cinsiyet ayrımcılığı ve özel gereksinime ihtiyacı olan veya engelli öğrencilere yapılan ayrımcılık

■Farklı kültürlerden gelen öğrencilere yapılan ayrımcılık

■Başarılı öğrencileri kayırma ve özel ilgi gösterme; sınıf ve şubeler arası ayrımcılık

■Dinsel ve etnik ayrımcılık; tanıdık ve yakınlarını kayırma

44 Bir kişiyi diğerlerinden ayıran ve onun istenmeyen, hoş karşılanmayan

bir niteliğe sahip olduğunu belirtmeye yarayan işaret olarak ifade edilen kavram nedir?

Damgalama

45 Farklı sosyal sınıf ya da grupların özelliklerine ilişkin kayıtsız ve genellemeci inançlara ne denir?

Kalıp yargı

46 Temelinde bir azınlık grubunu «diğer» olarak görür; biz'in farklı olanıdır, zıddıdır. Bu durum gerçekleşirse dezavantajlı gruplar için sosyal hayatı daha zorlu ve tehlikeli bir hâle getirir.

Yukarıda bahsedilen kavram nedir?

Ötekileştirme

47. Toplumun çoğunluğunun sahip olduğu avantajlardan mahrum olmak, bu kaynaklardan yeterince pay alamamak olarak tanımlanan kavram nedir?

Sosyal dışlanma

48. Özel Gereksinimler ve Kapsayıcı Eğitim Avrupa Ajansı tarafından 2012 yılında kapsayıcı öğretmen profilinin belirlenmesine yönelik yapılan çalışmada hangi özellikler belirlenmiştir?

Öğrenenlerin çeşitliliğine değer verme

Tüm öğrencileri destekleme

Başkalarıyla iş birliği içinde çalışma

Kişisel ve mesleki gelişim

49. Kapsayıcı öğretmen yeterlilikleri nelerdir?

Yeterlik alanları; bilgi, beceri, tutum olmak üzere üç düzeyde tanımlanabilir.

Sınıf ortamlarında; çeşitli özellik, ihtiyaç ve beklentilere sahip çocuklarla

çalışırken öğretmenlerin sahip olması gereken bilgi, beceri, tutum ve eğilimler o öğrenme ortamının kapsayıcı niteliğinin belirlenmesinde önem taşımaktadır.

50. Bilgi düzeyindeki öğretmen yeterlikleri nelerdir?

Kapsayıcı eğitim uygulamalarını hayata geçirmek için gerekli bakış açısı ve kaynaklara sahip olmakla ilişkili yeterlik alanlarını içermektedir.

51. Beceri düzeyindeki yeterlikler nelerdir?

Kapsayıcı bir öğrenme ortamı oluşturmak, öğrenme ve öğretme sürecini tüm çocukları kapsayacak şekilde uyarlamak, gelişim ve öğrenmeyi kapsayıcı şekilde değerlendirmek için gerekli yeterlik alanlarını ve becerilerini içermektedir.

52. Tutum düzeyindeki yeterlikler nelerdir?

Kapsayıcı eğitime ilişkin olumlu tutum ve eğilimler sergilemek ve eğitimin diğer paydaşlarının kapsayıcı paradigmaya karşı olumlu tutumlar benimsemesini sağlamak üzere gerekli yeterlikleri kapsamaktadır.

53. Sınıfta kapsayıcı bir öğrenme ortamı oluşturmak için hangi düzenlemelere yer verildiğini içeren ve karşılaşılan problemlere dönük nasıl bir strateji izlendiğine yönelik düşüncelerin kayıt altına alınması amacıyla tutulan kayıt aracı nedir?

Öğretmen günlükleri

54. Görsel araçlar etkili bir öz düzenleme aracı olarak kullanılabilir.

Posterler, grafikler, diyagram şemaları, fotoğraflar çoğu zaman yazıdan daha kalıcı olmaktadır. (Cassandra, Brady & Taylor, 2005).

Sınıfın fiziki düzenini, etkinlikler sırasında çocuklarla etkileşim anlarını ya da çocukların birbirleri ile etkileşime girdikleri anları gerekli durumlarda fotoğraflamak, arada kat edilen yolu görmeyizde görsel bir ipucu sağlamak amacıyla bu yöntem kullanılabilir.

Öğretmenler sınıf içerisinde yaptıkları düzenlemelerin önceki ve sonraki hallerinin fotoğraflarını alarak değişim konusunda kendilerine veri oluşturabilirler.

Yukarıda bahsedilen öz düzenleme aracı hangisidir?

Benim eşsiz sınıfım

55. Gereksinim duyulduğunda sınıfa davet ettiğimiz meslektaşımızın önceden geliştirilmiş

kayıt formuna notlar olarak bizi izlemesi, bu notları bizimle paylaşması ve bize yapıcı bir dönüt sağlaması amacıyla gerçekleştirilebilir.

Yukarıda bahsedilen öz değerlendirme amacı nedir?

Sevgili meslektaşım

56. Bir değerlendirme aracında kapsayıcı erken çocukluk eğitiminin kalitesi hangi göstergelere göre değerlendirilmektedir?

1. Ortamın, materyallerin/araçların uyarlanması
2. Akran etkileşimine yetişkin katılımı
3. Yetişkinlerin çocukların serbest zaman etkinliklerine ve oyununa rehberliği
4. Çatışma çözme
5. Grup üyeliği
6. Çocuklar ve yetişkinler arasındaki ilişkiler
7. İletişim için destekleme
8. Grup etkinliklerini uyarlama
9. Etkinlikler arası geçiş
10. Geri bildirim
11. Aile-uzman iş birliği
12. Çocukların öğrenmelerini takip etme

57. Öğretmenlerin verdikleri kararların farkına varmalarını ve sistematize etmelerini sağlamaya yönelik kullanılabilecek en etkili araçlardan birisidir.

Öğretmenler haftalık değişimleri grafiklendirerek kayıt altına almak isterlerse, zayıf, orta ve iyi karşılığı olan 1, 2 ve 3 değerleri üzerinden grafik oluşturabilirler.

Bu kayıt alma işini geliştirirken toplam puan üzerinden ve göstergeler üzerinden hareket edebilirler.

Böylece öğretmenler, süreç içinde kendi sınıfına dönük değerlendirmesini bir bütün olarak görebilir, kendi gelişimine yön verebilmesi için odaklanması gereken hususları tespit edebilir. Bu formun her haftanın son iş günü (cuma günü) kullanılması uygun olacaktır.

Formu doldururken öğretmenlerin kendi performanslarını maddelere göre “zayıf-orta-iyi” olarak değerlendirmeleri, ardından da konuyla ilgili olarak neleri yapmaları ya da korumaları gerektiği konusundaki kararlarını not etmeleri uygun olacaktır.

Bu değerlendirmeler doğrultusunda grafiğe dönülerek niteliklerdeki değişimler takip edilebileceği gibi alınan ek notlarla da bir bilgi bütünü oluşturulabilir.

Böylece güçlü ve gelişmesi gereken yönler tespit edilebilir.

Yukarıda belirtilen araç nedir?

Öz değerlendirme rubriği

ÖĞRETMEN ÖZ DEĞERLENDİRME RUBRİĞİ

Değerlendirmeye konu uygulama	Zayıf 1	Orta 2	İyi 3	Bu haftaki performansım	Neleri geliştirmeliyim? Neleri korumalıyım?
1 Sınıf ortamını kapsayıcılık bakımından düzenlerim.	Sınıfta alan ve materyal düzenlemeleri çok çeşitli sorunlara neden oldu.	Sınıfta alan ve materyal düzenlemeleri az sayıda olsa da sorunlara yol açtı.	Sınıfta alan ve materyal düzenlemelerimden dolayı sorun yaşanmadı.		
2 Çocukların etrafındaki yetişkinlerle etkileşime girmesini desteklerim.	Gün sonunda engeli olan çocuğumun/çocuklarımın akranları ile bir araya gelmesini sağlayabilen etkinlikler hazırlamadığımı fark ettim.	Gün sonunda engeli olan çocuğumun/ çocuklarımın akranları ile bir araya gelmesini sağlayabilen çok az etkinlik hazırladığımı fark ettim.	Gün sonunda engeli olan çocuğumun/ çocuklarımın akranları ile bir araya gelmesini sağlayabilen çok sayıda etkinlik hazırladığımı fark ettim.		
3 Çocukların oyunlarını düzenlemelerine rehberlik ederim.	Çocukların etkinlikleri düzenlemelerine dahil olmadım.	Çocukların etkinlikleri düzenlemelerine çok az dahil olduğum için sorunlar yaşandı.	Çocukların etkinliklerine yeteri kadar dâhil olduğum için sorun yaşanmadı.		
4 Sınıf ortamında çatışmayı önleyecek şekilde sınıf yönetimi kurallarına yer veririm.	Sınıf kurallarını kurma ve uygulamada sorunlar yaşadığım için sınıf içinde çatışma yaşanmaktadır.	Sınıf kurallarını kurma ve uygulamada sorunlar yaşadığım için sınıf içinde çatışma az yaşanmaktadır.	Sınıf kurallarını kurma ve uygulamada sorunlar yaşamadığım için sınıf içinde çatışma neredeyse hiç yaşanmamaktadır.		

Şekil 8. Öğretmen öz değerlendirme rubriği

58. Kapsayıcı eğitimden beklenen yararların sağlanması nasıl mümkün olur?

Beklenen yararın sağlanması eğitimin kalitesinin gelişmesiyle ilgilidir.

Kalitenin gelişmesinde en önemli faktör öğretmendir.

Öğretmenlerimizin lisans sürecinden başlanarak kapsayıcı eğitim konusunda desteklenmesi geleceğimize yönelik en önemli adımlardan biri olabilir.

59. Kapsayıcı eğitimin kalitesi nasıl belirlenir?

Kapsayıcı eğitimin kalitesi (Şekil 10) sınıfta bulunan öğretmen-çocuk oranı, grup büyüklüğü, öğretmenin eğitim durumu gibi değişkenleri içeren yapısal kalite, öğretmen-çocuk etkileşimi, eğitim programının uygulanması gibi çocukların günlük deneyimlerine doğrudan etki eden süreç kalitesi ve iki boyutun birleşiminden oluşan genel kalite boyutlarında ele alınmaktadır. (Yılmaz ve Karasu, 2018)

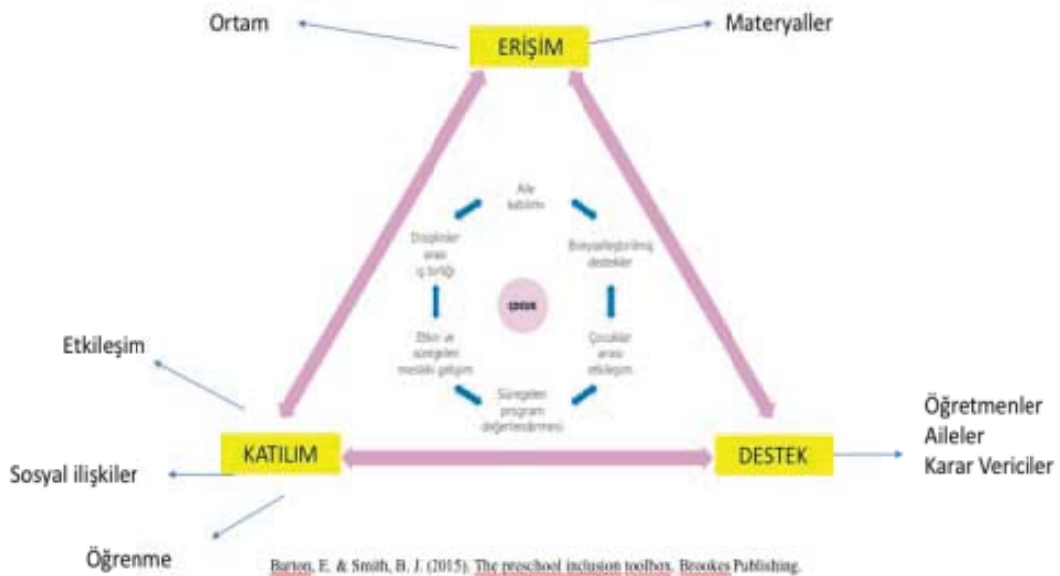

Şekil 10. Kapsayıcı eğitimin kalitesi

60. Kaliteli Kapsayıcı Eğitimin Bileşenleri nelerdir?

Kapsayıcı eğitimin kalitesi, sunulan hizmetlerin niteliği hakkında bilgi vermesi bakımından önemlidir.

Daha önceki bölümlerde kapsayıcı eğitim ile ilgili olarak erişimin artırılması, katılımın sağlanması ve öğrenme-öğretme süreçlerinin desteklenmesi boyutunda detaylı olarak kaliteli kapsayıcı eğitimin bileşenlerine yer verilmiştir (Şekil 11)

Barton, E. & Smith, B. J. (2015). *The reschool inclusion toolbox*. Brookes Publishing.